

POLİTİK EKOLOJİNİN KARANLIK YÜZÜ

Peter Zegers

Ekoloji hareketi hem ilerici hem de gerici düşünceler için son yıllarda bir savaş alanı haline gelmiştir. Ekoloji hareketi içerisinde, gerçekten ilerici ve insancıl olandan, tümenden insan sevmez ve hatta eko-faşist olan çeşitli düşüncelerle karşılaşılır.

“[E]ğer *ekoloji* sözcüğü bizim görüşümüzü anlatmak için kullanılacaksa, birinci doğanın ikinci doğaya evrimini açıklaması için tanrılara ve mistik güçlere başvurmak saçmalaktır. Bir ekoloji sözlüğünde ne dinin ne de deneyimden kaynaklanan tinsel bir anlayışın yeri yoktur. *Ekoloji* terimi ya *tanımı gereği* doğal olgularla örtüşür ya da mistisizmi yahut açıkça doğaüstüculüğü besleyen güçsüzleştirilmiş bilinç için şık bir mecaz olur.” [Murray Bookchin, *Özgürlüğün Ekolojisi: Hiyerarşinin Ortaya Çıkışı ve Çözülüşü* (Ayrıntı Yayınları, Kasım 1994, Çev: Abdullah Yılmaz, Sf. 32)]

Ekoloji hareketi hem ilerici hem de gerici düşünceler için son yıllarda bir savaş alanı haline gelmiştir. Ekoloji hareketi içerisinde, gerçekten ilerici ve insancıl olandan, tümenden insan sevmez ve hatta eko-faşist olan çeşitli düşüncelerle karşılaşılır. Amerikalı toplumsal ekolojist Murray Bookchin on yıl kadar önce “Ekoloji ‘kasvetli bir bilime’ mi dönüşecek?” adlı makalesinde ABD ekoloji hareketi içerisinde insancılık-karşıtı eğilimler saptadı: Derin ekoloji, biyo-merkezcilik, Gaiacı bilinç ve eko-teoloji gibi. Akıldan kuşku duyulması ve ekolojik konulara yaklaşımda içgüdüsel ve

akıldışı olana önem verilmesi bu görüşlerin temelidir. Bookchin makalesini şu hatırlatmayla bitirir: “Ekolojik bozulmanın arttığı bir dönemde insanlığın geleceğine ilişkin zor seçimler yapmak zorunda olan yalnız geniş insan kitleleri değildir. Mistikleştirmenin arttığı bir zamanda kendi yönünü bulmak için zor seçimler yapmak zorunda kalan aynı zamanda ekoloji akımının kendisidir.”¹ Bookchin’in makalesini yayımladığı 1991’den bu yana bu insancılık-karşıtı eğilimler ne yazık ki daha da belirginleşmiştir. Buna güzel bir örnek önde gelen Amerikalı derin ekolojist Bill Devall’dır. George Sessions ile birlikte Bill Devall derin ekolojinin kurucusu Arne Næss’in düşüncelerini Amerikan toplumuna tanıttı. Devall 2 Ağustos 1998 tarihindeki *Gold and Green* (Altın ve Yeşil) adlı konferansta Meksikalı göçmenlere karşı ırkçı bir yorumda bulunur. Ona göre, göçmenler “Meksikalı haydutların daima yapmış oldukları şeyleri yaptılar: tecavüz, yağma, kundaklama ve

¹Murray Bookchin, “Will Ecology become ‘the Dismal Science’? (Ekoloji ‘Kasvetli bir Bilime mi Dönüşecek?’)”, *The Progressive* (1991) içinde. *Which Way for the Ecology Movement?* (Edinburgh & San Francisco: AK Press, 1994) içinde yeniden basıldı.

cinayet". Ayrıca Kaliforniya kızıl çam ormanına tehdit oluşturan Maxxam şirketinin sahibinin "suçlu bir Yahudi kapitalisti" olduğunu belirtir. Devall'in yandaşı George Sessions da bu konferansta yer alır, ekoloji hareketi içerisindeki birçok kişinin sol görüşlere sahip olmasından yakını ve toplumsal adalet konularının, yalnızca dikkatleri ekolojik bunalımın gerçek nedeninden uzaklaştırdığını ileri sürer: o da aşırı nüfustur. Sessions ekolojik dengesizliğin giderilmesi için 1615-1836 yılları arasında Japonya'yı yöneten otoriter rejimin bir benzerinin geliştirilmesini önerir² Bu istisnai bir durum mudur yalnızca? Derin ekolojinin dayandığı varsayımlar nedeniyle bundan fazlasıyla kuşkuluyum.

Derin Ekolojinin Politik Etkileri

Derin ekoloji belirsiz ve şekilsiz bir kavramdır. İçerisinde gerici ve görünüşte ilerici olan düşüncelerin her türlü karışımı bulunabilir. Derin ekolojistler çok farklı düşünürlerin derin ekolojinin öncülleri olduğunu ileri sürerler.

Örneğin Heidegger ile Spinoza [derin ekolojide] yan yana bulunabilir. Nasıl bir bağın böylesi farklı düşünürleri aynı kategoriye yerleştirdiğini açıklama çabası da yoktur. Bu tutarsızlığı yorumlayan Arne Næss şunları yazar: "Neden *Gleichschaltung* [bir araya getirme]? Neden monolitik ideolojiler? Bunlardan hem Avrupa hem de dünya tarihinde yeterince var."³ [Böylesi] bir tutarlılık talebinin bir Nazi operasyonuna denk tutulması onun faşizm anlayışının ne kadar kısıtlı olduğunu yeterince açıklar ve ortaya koyar. Næss aynı makaleyi şöyle sürdürür: "Görüşüme göre, eğer dünya üzerine tek bir felsefe ya da tek bir din yerleşmiş olsaydı bu insanlık için kültürel bir

felaket olurdu. Eğer geleceğin Yeşil toplumları derin kültürel farklılıkların önünü tıkayacak kadar benzer olsaydı bu bir felaket olurdu."⁴ Bu da mı insan haklarına ve demokrasiye uygun düşer? Başka bir söyleşisinde şöyle der: "İster biyo-çeşitlilik, ister kültürel çeşitlilik isterse ekonomik çeşitlilik olsun yaşamımızın her bir yönünde varolan çeşitlilik bir norm oluşturmalıdır. Ayrıca düşüncelerin çeşitliliği de çok önemlidir. Eğer tek bir doğru düşünce, tek bir mutlak gerçek ve sürdürülebilirliğin tek bir doğru yolu olduğunu düşünseydik o zaman kendimizi bir tür eko-faşizm yaratmış bulabilirdik. Kendimizi gerçekleştirebilmemiz ancak çok türülük, çoğulluk, çeşitlilik ve bütünü bir parçası olma vasıtasıyla olur. Kendini gerçekleştirmenin tek tartışmasız tanımı yoktur. Herkes bu sözcükte kendi

Derin ekolojinin dayanağı, tümünden temelsiz olarak, ekolojik bunalımın "aşırı nüfustan" kaynaklandığı iddiasıdır. Derin ekolojiye ilişkin koca literatürde bunun neden doğru olacağını açıklayan tek bir satır bile yoktur.

anlamını bulacaktır. Derin bir sorgulama aracılığıyla derin ekolojiye ulaşırız, derin ekoloji aracılığıyla da kendimizi gerçekleştirmeye ulaşırız, ancak tüm bunların hiçbir anlamı yoktur. Bundan geriye bir tür kuram kalır: Biz ancak uygulama

sayesinde kendimizi gerçekleştiririz. Tıpkı her birimizin kendi bedenine sahip olması gibi, hepimiz kendi 'gerçekleştirmemize' sahibiz."⁵ Næss, Fransa ve İtalya'da aşırı sağ yayıncılar tarafından yayımlanmayı belki de bu kısıtlı eko-faşizm anlayışı nedeniyle yadırgamıyordu. Gerçekten de onun düşünceleri Alain de Benoist ve *Nouvelle Droite*'deki kişiler tarafından savunulan 'etnik çoğulculuğa' yakın benzerlikler taşımaktadır. Derin ekolojiye çok yakın olan Amerikalı yazar Kirkpatrick Sale, demokrasi ve insan haklarına saygı duyulmasının gereksiz olduğundan çok emin, bunun yerine demokrasi ve insan haklarının reddine saygı duyması gereken bizleriz! Kirkpatrick Sale'in yazdığına göre: "[Biyo-bölgesel çeşitlilik]; bir biyo-bölge içindeki her

2 David Kubrin, "Toxic Ideologies", Reclaiming Quarterly, Summer 1999 içinde alıntılanmış

3 Arne Næss, "Deep Ecology and Ultimate Premises", The Ecologist, Vol. 18, Nos.4/5 (1988). Society and Nature, Vol 1, No. 2 (1992)'de yeniden basıldı, p. 108.

4 Agy, p. 113.

5 Arne Næss ve Helena Norberg-Hodge ile söyleşi. Resurgence, January 1997 içinde.

topluluğun, bir eko-bölge içindeki her alt-bölgenin ve bir kıtadaki her eko-bölgenin aynı yönde kendini inşa edeceği ya da aynı politik biçimlerde evrileceği anlamına gelmez. En önemlisi de bunun biyo-bölgelerin liberal Amerikan geleneğinin getirdiği demokrasi, eşitlik, serbestlik, özgürlük, adalet ve benzeri değerleri dikkate alacağı anlamına gelmemesidir. Gerçek özerk biyo-bölgeler kendi politik sistemlerini, kendi çevresel yerleşimlerine ve kendi ekolojik gereksinimlerine göre yaratmakla kaçınılmaz biçimde birbirlerinden ayrılırlar ve bu [ayırılma] birbirinin tamamlayıcısı olmak durumunda da değildir... Değişik kültürlerin, biyo-bölgesel amaçları en iyi şekilde gerçekleştirecek politik biçimlerin ne olabileceğine ilişkin oldukça farklı görüşlere sahip olmaları ve (özellikle bu sistemi küresel boyutta düşündüğümüzde) bu biçimlerin Batı Aydınlanması'ndan esinlenen ideal ile oldukça uyumsuzluk içinde olabilecekleri öngörülebilir. Ve kişi her ne kadar bu düşüncüyü nahoş bulsa da, bu farklılık öngörülmek ve –eğer çeşitlilik arzulanıyorsa– saygı duyulmak zorundadır.”⁶

Derin ekoloji, saptırılmış farklılık anlayışı ile, yalnız demokrasi ve insan haklarının evrensel kavramlarına karşıt değildir. Næss'in düşünceleri aynı zamanda mistikliğe yaklaşır ve New Age yazarı Charlene Spretnak'ın ussal düşünüşün yerine “duygusal birliktelik ve sevgiyi” talep eden görüşünü onaylayarak alıntı yaptığından beri kendisi de şahsen bunun farkına varmış görünür.⁷ Bu yüzdendir ki, Frijitof Capra ve Charlene Spretnak'ın derin ekoloji unvanını benimsemeleri çok şaşırtıcı değildir. Spretnak gibi Frijitof Capra da akıldışı düşüncelerini açıklamakta çok açık sözlüdür: “Derin ekolojik bilinç, ininde sonunda, tinsel ya da dinsel bilinçtir.”⁸ Charlene Spretnak

insancılığın ekoloji politikasının baş düşmanı olduğunu bildirmektedir. 1984'de E.F. Schumacher Topluluğu'nun yıllık toplantısındaki bir konuşmasında şunları söyler: “Yeşil politika insancılığın insanmerkezci yönelimini reddeder. Bu felsefe karşılaştığımız birçok soruna insan yaşamını başarılı kılacak biçimde insan mantığının kullanılması ve doğal dünya ile kadın erkek etkileşimlerinin yeniden düzenlenmesi yoluyla insanların karşılaşmaya ve çözmeye muktedir olduğunu, ileri sürer.”⁹ Spretnak ve Capra Alman yeşillerine ilişkin yazdıkları bir kitapta, Yeşil hareket içindeki solcu eğilimlere karşı olduklarını, derin ekoloji her ne kadar “çoğulcu” olsa da, kuşkuyla yer bırakmadan belirtirler.¹⁰ Ne yazık ki, ekoloji hareketindeki sağcı eğilimler için bu tür bir sınırlama yoktur. Bu sınırlamanın olmayışı Sağ'ı oldukça memnun etmiş görünüyor ve gerçekten de Sağ ideoloji ile yapısal benzerlikler göstermesi nedeniyle derin ekoloji ile Sağ'ı ayırmak çok zordur. Capra ve Spretnak Alman tarihinin farkında görünmelerine rağmen bugün ile bağlantısını görmekte sorun yaşıyorlar. Eko-faşist terimi daha uygun olmasına rağmen onlar Herbert Gruhl'u “muhafazakar” bir politikacı olarak tanımlarlar. Gruhl, *Die Grünen* [Alman Yeşil Partisi] kurucularındandı, ancak 1982'de *Ökologisch Demokratische Partei* (Ekolojik Demokrat Parti'yi) kurmak üzere partiden ayrıldı (Capra ve Spretnak bu işe üzülmiş görünüyorlardı ve bunun için “Marksistleri” suçladılar). 1989'da bu parti, Gruhl'un istemi dışında, kendini aşırı sağ parti *Die Republikaner* [Cumhuriyetçi Parti] ile mesafeli olmaya karar verdiğinde, oradan ayrıldı ve *Unabhaengige Ökologen Deutschlands* [Almanya Bağımsız Ekolojistleri'ni] kurdu. [Gruhl] yabancılara karşı nefret ve korku yayma amaçlarıyla ekolojik konuşmalar yapan ilk

⁶ Kirkpatrick Sale, *Dwellers in the Land: The Bioregional Vision* (Philadelphia: New Society Publishers, 1991), p. 108.

⁷ Arne Næss, “Deep Ecology and Ultimate Premises”, *The Ecologist*, Vol. 18, Nos.4/5 (1988). *Society and Nature*, Vol 1, No. 2 (1992) de yeniden basıldı, p. 112.

⁸ Frijitof Capra, *The Web of Life: A New Synthesis of Mind and Matter* (Londra: Flamingo, 1997), p. 7. Capra ayrıca *The*

Turning Point: Science, Society, and the Rising Culture (1982) kitabında derin ekoloji'ye desteğini sürdürdü.

⁹ Charlene Spretnak, *The Spiritual Dimension of Green Politics* (Santa Fe: Bear & Co., 1986) p. 27.

¹⁰ Frijitof Capra ve Charlene Spretnak, *Green Politics: The Global Promise* (London: Hutchinson, 1984).

kişiydi.¹¹ Capra ve Spretnak bir çok Alman'ın Nazilerin *Blut und Boden* (Kan ve Toprak) kuramlarına çok benzer olan bu düşüncelere o kadar kuşkulu oluşlarının nedenini de anlayabilmiş görünmüyorlar. Bu benzerlik ve [geçmişin] devamı oluşu çözümlenmek yerine, görmezlikten gelmeyi seçtiler ve bunun sonucu olarak yalnızca birkaç yıl içinde bir tür tinsel faşizmde son bulacak olan Rudolf Bahro'nun görüşlerini sorgusuz benimsediler.¹²

Derin ekoloji tam bir yamalı düşünceler bohçası olmasına rağmen yine de belirleyici özelliklere sahiptir. Bu özellikler gerici etkileri nedeniyle oldukça rahatsız edicidir. Derin ekolojinin dayanağı, tümünden temelsiz olarak, ekolojik bunalımın “aşırı nüfustan” kaynaklandığı iddiasıdır. Derin ekolojiye ilişkin koca literatürde bunun neden doğru olacağını açıklayan tek bir satır bile yoktur. Bu derin ekolojinin yandaşları için tümünden bir inanç meselesidir dolayısıyla bu görüşün eleştirisi bu yönde bir düşünce değişimi ile sonuçlanmamıştır.¹³ Derin ekolojinin bazı destekçileri AIDS ve açlıktan ölümlerin doğanın insanlardan intikamı olduğunu ve buna karışmamamız gerektiğini alenen açıkladılar. Buna güzel bir örnek Dave Foreman'dır. *Earth*

First! [Önce Dünya] çevresel eylem grubunun eylemcilerinden biri olan Dave Foreman bir söyleşide Bill Devall'a şöyle demiştir: “Ben Etiyopya'da yapabileceğimiz en kötü şeyin yardım etmek, en iyi şeyin ise yalnızca doğanın kendi dengesini bulmasına izin vermek, oradaki insanları açlığa terk etmek gerektiğini söylediğimde, bunun canavarca olduğunu düşünüyorlar. Buna alternatif ise müdahil olmak ve hiçbir zaman tam bir ömür yaşamayacak olan bu yarı ölü çocukları kurtarmaktır. Onların gelişmesi durdurulmuş olacaktır. Ve on yıl içinde olacak şey şudur; iki katı insan acı çekecek ve ölecektir. Tıpkı, Latin Amerika'daki sorunlar için ABD'nin emniyet sübabı olmasına izin verilmesinin hiçbir şeyi çözmemesi gibi. Bu yalnız bizim ABD'de sahip olduğumuz kaynaklar üzerine daha çok yük getirir. Bu bizim el değmemiş doğamızın daha çok yıkımına, suların ve havanın daha çok zehirlenmesine yol açarken Latin Amerika'daki sorunları hafifletmez.”¹⁴ Amerika'daki derin ekoloji savunucularının önde gelen isimlerinden biri olan Devall tarafından bu zırdeliliğe karşı tek bir itiraz bile dile getirilmemiştir. Niçin Foreman'ı düzeltmek için bir rahatsızlık duymadığını Bill Devall'ın yukarıda alıntılanan *Altın ve Yeşil* adlı konferanstaki açıklamalarından anlayabiliyoruz. Derin ekoloji çevresel bunalımların *toplumsal* nedenleri kuramından yoksundur ve düşünebildikleri yegane çözüm nüfusun düşürülmesidir. Bunun

¹¹Herbert Gruhl için Janet Biehl'in, Janet Biehl & Peter Staudenmaier, *Ecofascism: Lessons from the German Experience* (Edinburgh&San Francisco: AK Press, 1995) kitabı içindeki “Ecology' and the Modernisation of Fascism in German Ultra-right” isimli yazısına bakınız. Ayrıca Jutta Dittfurt'un yazılarını da kuvvetle salık veririm; *Feuer in die Herzen: Gegen die Entwertung des Menschen* (Hamburg: Konkret Literatur Verlag, 1997) ve *Entspannt in die Barbarei. (Öko-)Faschismus und Biozentrismus* (Hamburg:Konkret Literatur Verlag, 1996). ÖDP (Ökologisch-Demokratische Partei, Ekolojik Demokrat Parti) ile Gruhl arasında açık bir ayrım vardı ama bunun ÖDP ideolojisi üzerine pek bir etkisi olmadı. Hatta eski liderlerinin kitaplarını ve bildirilerini dağıtmayı sürdürdüler ve onunla gayri resmi ilişkilerini korudular.

¹² Rudolf Bahro için Janet Biehl'in “Ecology' and the Modernisation of Fascism in German Ultra-right” yazısına bakınız. Ayrıca Rudolf Bahro'yu savunan James Hart ve Ullrich Melle ile Janet Biehl arasındaki münazaraya bakınız, *Democracy & Nature* #11/12 (Vol. 4, no.2/3,1998).

¹³Bakınız Murray Bookchin, *Re-enchanting Humanity: A Defense of the Human Spirit against Anti-Humanism, Misanthropy, Mysticism and Primitivism* (Londra: Cassell, 1995).

¹⁴Bill Devall'in Dave Foreman ile söyleşisi, “A Spanner in the Woods”, *Simply Living* Vol. 12 (c.1986). Murray Bookchin, *The Philosophy of Social Ecology* (Montréal: Black Rose, second revised edition, 1995) [Türkçesi; *Toplumsal Ekojinin Felsefesi* (İstanbul, Kabalı Yay., 1996, Çev. Rahmi G.Öğdül] içinde alıntılanmış, p. 117. 1989'da Newyork'ta Dave Foreman ve Murray Bookchin arasında farklılıkları hakkında izleyiciye açık münazara düzenlendi. Bu münazarada Dave Foreman, Bill Devall'la yaptığı söyleşideki açıklamalardan uzak durdu. Ancak bu münazaradan hemen sonra aynı eko-şiddet dilini kullanmaya devam etti. Bu hiç de şaşırtıcı değil çünkü bu ‘biyo-merkezli’ düşüncenin özünde yer alır. Foreman *Earth First!*'ten ayrıldıktan sonra muhafazakar örgüt *Sierra Club*'ın yönetim kuruluna katıldı ve onlara göç-karşıtı bir politika benimsetmeye çalıştı. Neyse ki şimdiye kadar başarılı olmadı. Münazara Steve Chase (ed.), *Defending the Earth: A Dialog between Murray Bookchin and Dave Foreman* (Boston: South End Press, 1991) adıyla yayımlandı.

nasıl başarılıacağı açıklanmamıştır, ancak bazı destekçiler acımasız hatta eko-faşist önlemleri dışlamaktadır.

'Biyo-merkezciliğin' tüm canlı varlıkların eşit 'özel değerlere' sahip olduğu insancılık-karşıtı düşüncesi, derin ekolojinin bir diğer rahatsız edici özelliğidir.

'Biyo-merkezcilik' kendi eşdeğerini insanlığın esenlik ve gönencinin en önemli öncelik olması gerektiğini savunan 'insan-merkezcilik'te bulur. David Ehrenfeldt bu 'biyo-merkezcilik' beyhudedile 1981'de *İnsancılığın Kibiri* adlı kitapta çiçek virüsünün varolma hakkı üzerine yazmıştır. O zamandan beri, tonlarca sayfa dolusu 'özel değer', 'biyo-merkezcilik demokrasi' ve 'biyo-merkezcilik' ve onun muhtemel etkileri üzerine makaleler yazılmıştır. Dahası derin ekoloji hızla gelişen bir akademik endüstri haline gelmiştir. 'Ekolojik bir etik' adına *ne kadar* insanın acı çekmesinin ve ölmesinin kabul edilebilir olduğu tartışmalarının önü açılmış görünüyor. Ancak, tekrar edersek, çevresel sorunların *toplumsal* köklerine ilişkin küçücük bir fikir dahi yoktur. Bu görüşe göre, toplumdaki konumlarına bakılmaksızın tüm insanlar çevresel yıkımdan eşit oranda sorumlu tutulur. İnsanlığın 'ilk günahı'

'insan-merkezcilik'ti'(dinsel sözler bu düşünüş biçimine çok uygundur). Derin ekolojistler çok durağan bir doğa ve 'el değmemişlik' görüşüne sahiptir. 'El değmemişliğin' o kadar önemli olduğunu iddia ederler ki, hiçbir zaman bu kavramın anlamını fazlaca açıklamazlar. Gerçekte dünya üzerinde 'el değmemiş' bir yer kalmamasına rağmen onlar için 'doğa' yalnızca insan müdahalesinin değmediği manzarsal görünümdür. Bununla birlikte, bazı derin ekolojistler insanları, en azından 'geleneksel' (Foreman'a göre İ.Ö. 1500 önceki) yaşam biçimlerini sürdürmeyen insanları, bazı bölgelerden uzak tutmak isterler.¹⁵ 'Yaban [el

değmemiş]' doğa için duydukları hürmet bilim ve teknolojinin hor görülmesiyle el ele gider. Bunlar [bilim ve teknoloji] doğanın kutsal statüsünden arındırılmasından ve bunun sonucu olarak doğanın yıkımından sorumludur. Bill Deval her zamanki anlaşılmaz tarzı ile bunu şöyle belirtir: "Doğal kaynaklar bilimi ve yönetimi öğrencileri, Nazi ölüm kamplarındaki muhafızlara çok benzerler."¹⁶ Bir başka metinde aynı karşılaştırmayı yapar: "Nazi işgalindeki Avrupa'da Yahudileri ve eşcinselleri kurtaranlar ile 20.yy sonlarındaki stratejik sabotaj (*Earth First!* eylemci çevre grubunun bir taktiği, Peter Zegers) arasında bir benzerlik görüyorum"¹⁷ Næss gibi Devall'in de Yahudi soykırımını önemsiz gösteren, ilgisiz benzerlikler kullanmada hiçbir ikirciği yoktur.

Aşırı Sağ ve Ekoloji

Derin ekolojinin temel inançlarının gerici etkilerinden de daha rahatsız edici olan, ekolojik kavramların aşırı Sağcı kişi ve gruplar tarafından kullanılmasıdır. Ekoloji hareketi içindeki birçok kişi kendilerini 'Sol ve Sağ ötesi' düşünmektedirler, an Derin ekolojinin temel inançlarının gerici etkilerinden de daha rahatsız edici olan, ekolojik kavramların aşırı Sağcı kişi ve gruplar tarafından kullanılmasıdır.

cak bu konum onları ne yazık ki aşırı Sağ'dan gelen sokulmalara karşı savunmasızlaştırmaktadır. Bu (özellikle Avrupa'da) retoriklerini yenilemeye çalışan aşırı Sağ'dır. Herşeyi ortaya koyan bu slogan [Sol ve Sağ ötesi olma] Alman sağcı ekolojist Herbert Gruhl tarafından *Die Grünen* için bulundu. Aşırı Sağ, ekolojik tema ve kavramları benimseyerek ve propagandasına dahil ederek günümüz genel toplum kabulünü kazanma arayışındadır. Örneğin, Fransa'da *Nouvelle Droite* (Yeni Sağ) derin ekolojiye oldukça fazla ilgi gösteregeldi. Aşırı sağcı çevreler için *Nouvelle Droite* sağın ideolojisini yenilemeye çalışan bir yönelimin adıdır. Bu alandaki ana örgüt 1968'de kurulan *Groupement de*

¹⁵Dave Foreman, "A Modest Proposal for a Wilderness Preserve System", *Whole Earth Review* #53 (Winter 1986). Bill Devall tarafından, *Simple in Means, Rich in Ends: Practicing Deep Ecology* (Layton: Gibbs Smith, 1988) içinde alıntılanmış, pp. 164-165.

¹⁶Bill Devall, *Simple in Means, Rich in Ends*, p. 49.

¹⁷Agy., p. 149.

Recherche et d'Études pour la Civilisation Européenne(GRECE)'dir. [Örgütün] önde gelen ideologu Alain de Benoist düşüncelerini sürekli değiştirmesine karşın, nasılsa hep Aydınlanma kaynaklı eşitlikçi düşüncelere karşıt olmaktadır.¹⁸ GRECE'nin geçmişine ilişkin herhangi bir ayrıntı bu makalenin kapsamını aşar.¹⁹ De Benoist ve destekçilerinin ekoloji ile 1993 civarında ilgilenmeye başladıklarını söylemek şimdilik yeterlidir. Mark Wegierski *European New Right* (ENR) [Avrupa Yeni Sağ]'na ilişkin bir makalede şunları yazar: "Bazı ENR üyeleri bir dönem teknokrasiyi savunmuş olmalarına karşın, bugün ekolojiye dünyadaki en umut verici yönelimlerden biri olarak sarılmışlardır. 1993 yılında GRECE'nin düzenlediği kolokyum [geniş katılımlı akademik seminer] ekolojiye atfedilir."²⁰ 90'ların başında GRECE çevrelerinde yeni bir ekolojik örgüt kurulur. Konferanslar ile dersler veren ve *Le recours aux forêts* adlı dergiyi yayımlayan bu örgütün adı *Nouvelle Ecologie* [Yeni Ekoloji]'dir. *Nouvelle Ecologie* kendini, uluslararası derin ekolojinin Fransa'daki şubesi olarak görür ve ekoloji hareketini sağa yönlendirmek için etkilemeye çalışır.

Aşırı Sağ, ekolojik temaları toplayarak kendine katarken, öte yandan bazı tanınmış ekolojistler de yavaş yavaş gerici konumlara gelmekte ve aşırı Sağ ile birlikte çok yakın çalışmaktan yüksünmemektedir. Buna güzel bir örnek Britanyalı ekolojist Edward Goldsmith'tir. Goldsmith uluslararası ekoloji hareketinde onlarca yıldır tanınmış bir kişidir. 1970 yılında

hareketin öncü seslerinden biri olan *The Ecologist* adlı dergiyi kurar. 1972 yılında en çok satanlar listesine giren *A Blueprint for Survival* [*Hayatta Kalma Planı*] adlı kitabın yazarlarından biridir. Daha o kitapta tutucu görüşler sergilenir: "Eğer hiyerarşi olmazsa, sürekli bir didişme ve kavga olur. Ayrıca toplumun varolabilmesi için gerekli olan niteliklerin sürekliliğini garantileyen bir mekanizma da olamayacaktır."²¹ *Blueprint*'teki genel saplantı 'istikrar' ve 'düzen'dir. *Blueprint*'in yazarlarına göre çevresel bunalımlara yol açan etkenler ekonomik ve demografik büyümede aranılmak zorundadır. Kendileriyle benzer düşünceleri paylaşan kişiler olarak gördükleri, Roma'nın muhafazakar klubünün *Limits to Growth* [*Büyümenin Sınırları*] raporunun yazarları gibi çevresel bunalıma ilişkin görüşleri oldukça sınırlıdır. 1991 yılında 'alternatif Nobel ödülü' *Right Livelihood Award*'u aldı. Bu günlerde çokça WTO, MAI, nükleer enerji ve genetik değişime uğratılan canlılara karşı uluslararası etkinliklere katılmaktadır. Goldsmith toplumsal açıdan özellikle kadın ve ailenin rolü üzerine olan tarih öncesi muhafazakar görüşleriyle de yıllardır tanınmaktaydı. Bir söyleşide şunları söyler: "Bence, kadınlar toplumsal tutarlılık açısından da çevrenin korunması açısından olduğu gibi çok önemli rollere sahiptir. Onlarda tipik erkek şovenizmi ve rekabetçiliği yoktur. Sonunda erkek şovenizmini kadın şovenizmine dönüştürmekle sonuçlanan Amerikan tipi feminizmle çatışma halinde olan, Vandan Shiva'nın (bu arada kendisini çok iyi tanırım) savunduğu tür feminizmden yanayım. Bilirsiniz, kadın ve erkek arasındaki fark kabul edilmek zorundadır, aynen etnik topluluk ve kültürler arasında olduğu gibi. Shiva kadar benim için de; küresel ekonominin tahrip ettiği kültürel, etnik ve biyolojik çeşitlilikler çok önemlidir."²² *The Way: An Ecological World-*

¹⁸Onun düşünsel gelişimi için *Sur la Nouvelle Droite* (Paris: Descartes & Cie, 1994)'de yayımlanan Pierre-André Taguieff'in ayrıntılı çözümlemesine bakınız. Ne yazık ki, Taguieff; De Benoist'in politik anlayışının Ne Sağ Ne Sol olduğu açıklamalarını aşırı ciddiye almakta.

¹⁹De Benoist'in *Krisis #15*'de "La nature et sa valeur intrinsèque" (September 1993) yazısını yayımladı. Robert de Herte takma adıyla *Element #79*'da "Les deux écologies", "Herbert Gruhl et les 'verts' allemands", "Écologie et religion" (January 1994) yazılarını yazdı.

²⁰Mark Wegierski, *Telos #98/99* (Winter 1993/Fall 1994)'de "The European New Right"ı yazdı. Bir zamanlar Amerika'nın önde gelen neo-marksist kuramsal dergisi *Telos* ne yazık ki Avrupalı *Nouvelle Droite*'in yazarları için bir platforma dönüştü.

²¹*The Ecologist, A Blueprint for Survival* (Harmondsworth: Penguin, 1972), p. 102. Onun muhafazakarlığının bir eleştirisi için David Pepper'in *The Roots of Modern Environmentalism* (London & New York: Routledge, 1984)'e bakınız.

²²Paul Girmeno, Edward Goldsmith ile *Oikos #3*'te söyleşti. *Oikos*, Belçika (Flemenk) yeşil partisi *Agalev*'in yayımıdır. Hollandaca'dan benim çevirim.Vandana Shiva'nın gerici

View [Çözüm:Ekolojik Bir Dünya Görüşü]'nde (1992 ilk bası, 1998'de gözden geçirilmiş ve genişletilmiş bası) Goldsmith dünya görüşünü formüleştirmeye çalışır. Frijitof Capra gibi o da görüşlerini mekanistik sistemler kuramı ile Doğu mistizminin imkansız karışımına dayandırmaktadır. Goldsmith'in düşüncelerinin çoğu dine ve dinin sözüm ona toplumsal düzeni belirleyici rolüne odaklıdır. Batılı toplumların geleneksel 'Yol' (ya da Tao) yerine teknoloji, bilim ve gelişmeye sarıldıkları zaman yanıldıklarını iddia eder. Ayrıca tek tanrılı dinleri de doğanın kutsal statüsünü yitirmesinden sorumlu tutarlar. Goldsmith Kozmos ve doğal dünyanın yasalarınca yönetilen ve onlarla aynı düzen içinde bulunma anlamına gelen 'Gaia'nın rehber kurallarına uyumlu olarak toplumun yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünüyor. Din

toplumda yerleşmesi gereken doğa kurallarının geçerli olmasını sağlayan araçtır. Goldsmith kendini şu şekilde ifade eder: "Bu kitapta ortaya konan savunu şudur. Biz, diğer şeylerin yanında, ancak sorunlarımızı yeni bir dünya görüşünün ışığında yeniden yorumlamaya başladığımızda belki daha iyisini yapabiliriz. Bu dünya görüşü ise, çağdaş insanlar bu gezegende nasıl yaşanacağı artık bilmediklerinden, olması gerektiği gibi, bunu bilen uzak atalarımız tarafından korunan yeraltına ait (chthonic) dünya görüşünden

ekofeminizminin bir eleştirisi için Maria Wöfligseder'in mükemmel makalesi "Kosmischer Größenwahnsinn. Biologistische und rassistische Tendenzen im New Age und im spirituellen Ökofeminismus", Gerhard Kern & Lee Taynor (eds.), *Die esoterische Die esoterische Verführung: Angriffe auf Vernunft und Freiheit* (Aschaffenburg: Alibri Verlag, 1995) içinde pp. 187-210. Ayrıca aynı yazarın "Fetisch Weiblichkeit: Über die diffizilen Zusammenhaenge zwischen spirituellen Ökofeminismus und rechter Ideologie", Renate Bitzan (ed.), *Rechte Frauen : Skingirls, Walküren und feine Damen* (Berlin: Elefant Press, 1997) içinde, pp. 56-71. Amerikan ekofeminizminin bir eleştirisi için Janet Biehl'in *Rethinking Ecofeminist Politics* (Boston: South End Press, 1991)'e bakınız.

esinlenen ekolojik görüştür."²³ Goldsmith, İslam dünyasındaki ve Hindistan'daki kökten dinci hareketlerde potansiyel görmektedir. Şöyle der: "[i]şaretler var...bu tür hareketler muhtemelen yöresel yaşam biçimine bir dönüşü vaaz ederler...Şimdiye kadar Üçüncü Dünya'da yayılagelen, yeni bir hayat ve ruh arayışı içindeki (revitalist) hareketlerin hatırı sayılır bir oranı 'yerelci' olmuştur. Bu da göstermektedir ki, mücadele ettikleri sorunları, doğru bir şekilde, koloni efendilerinin kendilerine dayattığı yaşam biçimine bağlı olarak görürler ve atalarının yaşam biçimine dönüşü vaaz ederler...Bu tür hareketlerin toplumu dönüştürebilecek yeterli güçlere sahip olan, eski geleneklere geri dönüşü arzulayan (revivalist) mezheplere gelişip gelişemeyeceğini bekleyerek görmeyi göze alamayız. Bunun yerine, ortaya çıkmalarına uygun

koşulları yaratarak onların gelişmesine yardımcı olmalıyız. Ekolojik dünya görüşünün çoğunlukla yöresel topluluklara dayalı olan toplumların görüşü olduğunu hatırlatalım."²⁴ İlginçtir, *The Way: An Ecological World-View* kitabında ortaya konan görevi yerine getirecek bir harekete gelişeceğini umduğu derin ekoloji hakkında birkaç kez lehte konuşur. Goldsmith derin ekolojinin kurucusu Arne Næss'a teşekkür eder: "*The* beni tamamlamam ve yayımlatmam için yüreklendirdi"²⁵ İnsanların doğanın yasalarına ya da Gaia'ya boyun eğmesi gerektiği görüşü derin ekolojide bulunabilir, ayrıca New Age ve *Nouvelle Droite*'de de bulunabilir.

Goldsmith'in görüşleri ırkçılık için potansiyel bir mazerettir. Goldsmith'in eski mesai arkadaşı Nicholas Hilyard onun görüşlerinin bir

²³Edward Goldsmith, *The Way: An Ecological World-View* (Athens GA: University of Georgia Press, 1998). Gözden geçirilmiş ve genişletilmiş basım, p. 424.

²⁴Edward Goldsmith, *Agy.*, pp. 437-438.

²⁵Edward Goldsmith, *Agy.*, p. xvii.

eleştirisini yazdı ve 'etnik gruplar' olarak adlandırılanların birbirinden ayrılmasından yana olduğunu inandırıcı biçimde gösterdi.²⁶ Goldsmith *The Ecologist* için yazılmış olan bir makalede şunları der: "Kuzey İrlanda'da Katolikler ve Protestanlar farklı kökenden gelen, farklı yaşam biçimleri ve gelenekleri ile farklı güdülere ve yetenekleri olan iki farklı etnik grup oluştururlar. Birbirleriyle kültürel olarak çok yakın etkileşime (symbiosis) sahip oldukları sürece, ki bu güne kadar olagelen budur, aynı coğrafi bölgeye yerleşmiş tek bir toplum oluşturuyor olabilirler. Bununla birlikte, daha önce onları farklı davranmaktan alıkoyan kültürel kalıp büyük ölçüde kırılmış olduğundan, Katolikler ekonomik hiyerarşinin alt basamaklarını doldurmakta artık istekli değiller. Tek kalıcı çözüm onları bölgesel olarak ayırmaktır. Zamanında korkunç protestolar olmasına ve kuşkusuz göçe zorlanan insanlarda önemli sıkıntılara yol açmasına rağmen, Atatürk Yunan ve Türkleri büyük bir başarıyla ayırmıştır. Öyleyse kalıcı bir toplum kurmak için alınan sıkıntılı önlemleri kabul etmekte isteksiz olmamız mı gerekir?"²⁷ Onun İrlandalı Katolik ve Protestanların iki farklı etnik grup olduğuna ilişkin acayip görüşüne birkaç kişi katılacaktır. Kitabı *The Way*'de buna daha genel eklemeler yapar: "Toplumsal evrim karışık toplumsal grupların gelişimine ve her biri içerisinde yaşadığı özel çevreye mükemmel uyum sağlayan farklı etnik grupların geniş çeşitliliğine izin verdi".²⁸ Bu görüş, *Nouvelle Droite*'in farklı 'etnik' grupların bölgesel ayrımından da yana olan etnisite görüşleriyle mükemmel örtüşür. Bu yüzden Goldsmith 90'lı yıllarda *Nouvelle Droite*'e çok cazip gelmişti.

Goldsmith'in yazılarının *Nouvelle Droite* çevrelerince tutulması onun *Nouvelle Droite* konferanslarına çağrılmasına yol açtı. [Goldsmith] 27 Aralık 1994'te *Nouvelle*

Droite'in Fransa'daki ana örgütü GRECE'nin 25. yıl konferansında önemli konuşmacılarından biriydi. Tema (oldukça anlamlı olarak) "Sağ-Sol: Bir Sistemin Sonu" idi. Ayrıca Ekim 1996'da kendi dergileri *Elements* ile bir söyleşi yaptı. Goldsmith *Nouvelle Droite*'in Belçika'daki Flemenk bağlantısının konferansının da davetli bir konuşuydu. 11 Kasım 1997'de GRECE'nin Belçika bağlantısı olan *Delta Stichting*'in '[moral ve kültürel] çöküşte Nasıl hayatta kalabiliriz?' konulu üçüncü kolokyumunun konuşmacılarından biri oldu. Konuşmasının adı: *İlerlemeye karşı: Gereksinim duyduğumuz U dönüşü* idi. Konferanstaki bir diğer konuşmacı belli ki Goldsmith'in aynı platformu paylaşmakta bir sakınca görmediği Alain de Benoist'ti. Goldsmith yazılarını *Nouvelle Droite*'in yayıncılarına verir, Flemenk *Tekos* gibi. Bu dergi aşırı Sağ *Vlammis Blok* (Flemenk Blok) ile birçok bağlantısı olan *Delta Foundation* tarafından yayımlanır. *Tekos*'un araştırmacısı Guy de Martelaere, Goldsmith'in yazılarını çevirmeyi onurlandırıcı bir deneyim sayar: "11 Kasım'daki Antwerp'teki the Tekos kolokyumu büyük bir başarıydı. Edward Goldsmith'in muhafazakar ekolojik tezleri çok ilgi çekmiş ve bir bölümü henüz yeşil düşünceyi keşfetmemiş olan *Nouvelle Droite* dinleyicileri tarafından kabul görmüştür. Hem *Nouvelle Droite*'in uluslararası öncü ideologu Alain de Benoist hem de Belçika'nın süreli yayını *Tekos* Yayın kurulu başkanı Luc Pauwels, diğer şeylerin yanı sıra, Goldsmith ve onun düşüncelerinden esinlenmiş ekolojik bir doğrultuya yönelmişlerdir. Ben Goldsmith'in en yeni ve felsefi bağlamda anlaşılması en güç makalelerini *Tekos* için çevirme görevini bizzat aldım."²⁹ Son yıllarda, Goldsmith Fransa'da

²⁶Nicholas Hillyard, 'Blood' and 'Culture': *Ethnic Conflict and Authoritarian Right* (London: Cornerhouse briefing #11, January 1999).

²⁷ Edward Goldsmith, "Basic Principles of Cultural Ecology", *The Ecologist*, Vol. 1, no. 12, 1971, p. 4. Nicholas Hillyard tarafından alıntılı, alıntı yapılan eserde: pp. 12-13.

²⁸Edward Goldsmith, *The Way*, p. 420.

²⁹Guy de Martelaere, "Nieuws en korte beschouwingen", *Gwenved* #23 (Ocak 1998). Guy de Martelaere ayrıca the Transeuropa Collectives editörlüğündeki *Perspectives: European identities, autonomies and initiatives* ve Richard Hunt editörlüğündeki *Alternative Green* isimli Britanya sağıcı süreli yayınlarını yayımlar. Hollandaca'dan benim çevirim. 1997'de *Tekos* (no. 85) Edward Goldsmith'in *The Ecologist* için 1970'de yazdığı başyazının çevirisini yayınladı. Ayrıca *The Ecologist* (Vol.27, no.5, Sept/Oct. 1997)'den "Scientific superstitions"un bir çevirisini de yayımlar. Guy de Martelaere, *Tekos*'un yayınevi için *The Way*'den bölümlerini

Nouvelle Écologie'nin etkin destekçilerinden biri olmuştur. Alain de Benoist'in müridi Laurent Ozon bu örgütün yöneticisidir. Laurent Ozon iskana ilişkin yazdığı bir makalede: "Bugün ekolojistler açısından, her halkın yaratıcı yerel ifadesini, hatta onların yaşamın çeşitliliğine katılan bir kültürün kurucu bir parçası olarak yaşama veya varolma olasılıkları için bile koruyuculuk esastır. Çünkü tarz farklılaştırması ve inşaat standartlarının küreselleşmesinin yol açtığı bir köklerden koparma süreci doğal topluluklar ile onların eko-sistemlerine karşı standartlaştırma, para ve nefret güçleri tarafından açılan savaşta önemli bir silahtır"³⁰ demektedir. Goldsmith'in yazdıkları Ozon için önemli bir esin kaynağıdır. *Nouvelle Écologie*'nin yöneticisi olmasının yanında Sağ ve Sol arasında NATO'nun Kosova'daki müdahalesine karşı bir ittifak kurmaya çalışan *Collectif Non à la Guerre*'deki öncü kişi olması nedeniyle Ozon, NATO'nun Kosova'daki savaşına karşı da çok etkindi.

'Ninis' diye adlandırılan Fransa'daki Yeşil hareket içerisindeki 'ne Sol ne Sağ' hizipleşmesinin önde gelen savunucusu Antoine Waechter de *Nouvelle Écologie*'nin destekçisidir. 29 Mayıs 1989'da Waechter Fransız devlet televizyonuna şöyle der: "Sınırları yabancılara açmak tehlikeli bir ütopyadır. Üçüncü Dünya'daki nüfus artışı patlamasını göz önüne alırsak, milyonlarca kişi zaten aşırı nüfuslu olan Avrupa'da gezinecektir. Kültürel ve çevresel düzeydeki hasar felaket olacaktır."³¹ Nasıl olur da *Nouvelle Droite*

böyle bir ekolojistle ilgilenmez? 1993 Eylül'ünde Alain de Benoist tarafından yayına hazırlanan *Krisis* bir söyleşi yapmak istedi ve yaptı da. Bu söyleşide Waechter şöyle der: "[E]ğer bugün özerk bir ekolojik hareket varsa, bu kesinlikle iki yüzyıl Fransız politik manzarasını yapılandıran ve bugün tükenmişliğin açık belirtilerini sunan Sağ-Sol ayrımı tarafından desteklenenenden tümenden farklı bir eylem felsefesince oluşturulan politik ekoloji nedeniyledir."³² Sola karşı aşırı eğilimli olduklarını düşünerek, Waechter *Les Verts*'ten 1994'de ayrıldı ve *Mouvement Écologiste Indépendent* (Bağımsız Ekoloji Hareketi) partisini kurdu. Yeni parti *Nouvelle Écologie*'nin tam desteğini aldı ve parti çevresinde olup bitenler *Le recours aux forêts* (derginin başlığı aşırı sağcı Alman Ernst

Ekolojik politikanın gericiliğe ve faşizme sapmasını önleyecek olan şey, ekolojik bunalımı toplumsal bir bağlama yerleştiren açık bir toplumsal vurguya sürekli sahip çıkan bir ekoloji hareketidir.

Jünger'in bir makalesine göndermede bulunmaktadır ve bu makale Fransızca'ya çevrilerek 1993'te *Krisis*'te yayımlanmıştır.)

İçinde bol sütuna sahiptir. Waechter Alsace'da özerkçilerle (otonomistlerle) sayısız seçim ittifakı yapmıştır. Özerkçi Parti'nin (The Autonomist Party) Alsace'da (Brittany'de olduğu gibi) uzun bir sağ politika geçmişi vardır. 1998'de *Alsace Press*'teki söyleşisinde Waechter *Les Verts*'ten ve onların adayı Daniel Cohn-Bendit'ten farklılıklarını açıklar. Waechter şöyle der: "Bizim listemiz tamamen ekolojiktir [isimlerden oluşuyor], oysaki Daniel Cohn-Bendit'in olduğu liste ekolojik motifler içeren Sol bir listedir. *Les Verts*'in listesinin kafası karışmış Solcu seçmenlerin ve Cohn-Bendit'in ılımlı söylemleri ile çelinebilecek ekolojik duyarlılığa sahip seçmenlerin oylarını toplamayacağından emin olmak

Hollandaca'ya çevirdi. Goldsmith ayrıca Belçika sağcı süreli yayını *De Vrijbouter* (Spring 1998)'de yayımlanan söyleşisinde geleneksel aile ve geleneksel topluluğu yüceltir.

³⁰Laurent Ozon, "L'habitat, un enjeu pour les écologistes", *Le recours aux forêts 4*. Fransızca'dan benim çevirim. Ozon'un makaleleri *Diorama Letteraria*'da İtalyanca ve *Voorpost*'un aşırı sağcı gazetesi *SOS-Nieuwsbrief* tarafından Hollandaca yayımlandı.

³¹Philippe Pelletier tarafından alıntılındı *L'imposture écologiste* (Paris: Reclus, 1993), pp. 101-102. Fransızca'dan

benim çevirim. Ayrıca bkz. Thierry Maricourt, *Les nouvelles passarelles de l'extrême droite* (Paris: Syllepse, 1997).

³²"Ni droite ni gauche. Entretien avec Antoine Waechter", *Krisis* 15 (September 1993) pp. 16-23. Fransızca'dan benim çevirim. Aynı sayıda Arne Næss'ten "Eight Theses on Deep Ecology" yayımlandı.

amacındayız.”³³ Waechter günlük *Libération*'daki bir mektubunda 1999'da Paris'teki bir konferansta aşırı sağcılarla birlikte yakın çalıştığı suçlamasına karşı çıkar. “Beni neyle suçluyorlar? Bir foruma katılmak ve Robert Hainard hakkında bir konferans vermek. Konferansında aşırı Sağ tezlere benzer yakın ya da uzak bir tek düşünce var mıdır? Kesinlikle hayır. Toplantı başkanı Laurent Ozon'un böyle bir bağ bulunduğunu doğrulayan bir tek sözü var mıdır? Artık o kadar da değil. Burt Laurent Ozon ikon kırıcı (yaygın inanç ve alışkanlıkları reddeden) sorular sorma cesaretine sahipti ve yanıtlar için değişik görüşlerden entelektüelleri bir araya getirmişti. Bu girişim rahatsız edicidir çünkü kolaycı bir [Sağ-Sol] ayrımının dışında bulunur. Bu aynen Avrupa seçimlerinde ekolojistlerin *Les Verts* tarafından temsil edildikleri mitini paramparça eden ekolojik bir liste gibi rahatsız edicidir. Sol ve Sağ niçin sosyalizm ve liberalizmden farklı politik düşüncelerin ortaya çıkmasıyla ilgilenemez?”³⁴

Edward Goldsmith, Antoine Waechter gibi Paris'teki bu konferansın önemli konuşmacılarından biriydi. *Ekoloji gelişmeye karşı?* temalı konferans. *Nouvelle Écologie* tarafından düzenlenen konferansta Goldsmith her zamanki *Aile, Topluluk ve Demokrasi* üzerine olan tarih öncesi muhafazakar görüşlerini sundu. Tabi ki Alain de Benoist ve *Nouvelle Droite*'den isimler de çoktu. Bu konferansın raporu, daha önce de Edward Goldsmith'in görüşlerine özel bir sayı ayırmış olan *Nouvelle Écologie*'in dergisi *Le recours aux forêts*'te yayımlandı. *Le recours aux forêts*'in özel sayısındaki bir söyleşide Goldsmith şunları söyler: “Almanya'da olduğu gibi Fransa ve İngiltere'de de, Yeşiller Solla birlikte hareket etme eğilimindedir. Çünkü, Sol çok uluslu büyük şirketlerle daha az bağlantılı olma düşüncesindedir ve böylece insanların çıkarlarını daha çok korumaktadır. Fakat, bence bu değişecek. Basit bir gerekçe nedeniyle, bu ise Sol ile Sağ arasında artık neredeyse fark kalmamasıdır, ne Fransa'da, ne Almanya'da ne de Amerika'da. Belirtmeye gerek yok ki, küresel ekonominin marjinalleştirdiği tüm bu grupları ve toplumumuzdan, onun kültüründen ve onun doğal çevresinden arta kalanları korumak isteyenleri temsil edecek bir parti kurulması zaman meselesidir. Bir sonraki politik ayırım, küresel ekonomiden yana olan partiler ile yerel, toplulukçu ekonomiden yana olanlar arasında olacaktır. Elbette ki ekolojistlerin bir partiler federasyonu olabilecek bu

partinin biçimlenmesinde önemli bir rol oynamasını umarım.”³⁵

1999 Mayıs Avrupa seçimleri öncesi, Goldsmith düşüncelerini uygulamaya çalıştı ve Waechter'in MEI'si ile seçim ittifakı oluşturmak istedi. Ancak Şubat 1999'da Goldsmith ve Waechter'in yakın sağcı bağlantıları ortaya çıkınca ittifak bozuldu.³⁶ Neyse ki Waechter'in MEI'si [ittifakın bozulmasının] ardından gelen seçimlerden çok oy toplamadı. [Waechter] 1999 Eylül'ünde *Silence* dergisine bir mektup yazar. Bu mektupta İsveç'te Troçkist partinin düzenlediği bir konferansta da konuştuğunu belirterek 1994'de GRECE'nin düzenlediği konferansa katılımını savundu. Konferanslarında konuşmak üzere davet eden örgütleri hiçbir zaman kontrol etmediğini söyler. GRECE'nin şu anki politik görüşlerini bilmediğini belirtir (Aşırı sağcı bir geçmişte kurulduğunu kabul etmesine rağmen) ve Fransızın *Front National*'in göçe ilişkin görüşlerine karşı olduğunu söyleyerek Alain de Benoist'i savunur. Gerçekten de De Benoist *Front National*'e karşıdır, ancak bu onun aşırı sağın bir parçası olmadığı anlamına gelmez. Goldsmith *Front National*'e karşı her muhalefetin zorunlu olarak bir ilerçilik olmadığını dikkatinden kaçırmış görünüyor. De Benoist'in ayrıldığı nokta *Front National*'in kullandığı stratejidir, ilkeleri değil. Ayrıca Goldsmith MEI'nin Avrupa seçim kampanyasının finansmanında yer aldığını da reddetti ancak Antoine Waechter 7 Aralık 1998'de MEI tarafından yayımlanan bir basın açıklamasında bunun tam tersini söyledi. Goldsmith mektubun sonunda oldukça göz önüne serici biçimde şunları yazar: “Benim tüm Afrikalı, Hindu ve Polonez arkadaşlarım bu dünya görüşünün ilkeleri üzerinde hemfikir olduklarından söz etmek (*Batılı etkilere çok fazla açık olanlar hariç*) belki yararlı

³⁵Edward Goldsmith ile söyleşi, *Le recours aux forêts* #3. Fransızca'dan benim çevirim.

³⁶Christiane Chombeau, “Le dérive extrémiste d'Antoine Waechter”, *Le Monde*, 18 February, 1999. Nicole Gauthier, “Waechter accusé par les siens de dérive brune”, *Libération*, 12 February 1999.

³³Antoine Waechter ile söyleşi, *Alsace Presse*, 8 December 1998. Fransızca'dan benim çevirim.

³⁴Antoine Waechter, *Libération*, 15 Şubat 1999. Fransızca'dan benim çevirim.

olabilir.”³⁷ Bu arkadaşlarının politik yelpazenin neresinde yer aldıklarını merak uyandırıcı. Goldsmith bir tür kültürel ırkçılığa (apartheid) ve kültürlerin birbirini etkilememesi gerektiğine inanmış görünüyor.

Alain de Benoist bir söyleşide Goldsmith hakkında şunları söyler: “Edward Goldsmith'in *The great U-turn* (1988), *The Way: An Ecological Worldview* (1991) gibi çalışmalarında ve de çok güncel olan *The Case against the Global Economy and for a Turn toward the Local* (Sierra Club Books, San Fransisco 1996)³⁸ başlıklı derlemesinde ortaya koyduğu görüşlere destekliyorum. Goldsmith'in kitabı Fransızca'ya *Le défi du XXIe siècle - Une vision écologique du monde* olarak çevrilmiştir. Kitap *Nouvelle Droite*'in Almanya ve İtalya'daki uzantıları tarafından çok iyi karşılandı. *The Way* Almanca'ya çevrildi ve *Unabhaengigen Ökologen Deutschlands* (Almanya Bağımsız Ekolojistleri)'nin önde gelen savunucularından Heinz Strelow kitabın muhafazakar ekolojistler (kibarca eko-faşistler kastediliyor) için zorunlu okuma haline gelmesi gerektiğini yazar.³⁹ *The Way* İtalya'da *Il Tao dell'Ecologia* olarak yayımlandı ve Goldsmith aynı başlıkla sağcı *Diorama Letterario*

dergisine de bir makale gönderdi.⁴⁰ GRECE'nin İtalya bağlantısı olan bu dergi Floransa Üniversitesi'nde politika bilimcisi olan Marco Tarchi tarafından yönetilmekteydi. Goldsmith 17 Şubat 1999'da *Toplum, Yerel Ekonomiler ve Küreselleşme*'ye ilişkin konuşmak üzere Floransa'ya gitti. Burada Marco Tarchi ile aynı kürsüyü paylaşmaktan yüksünmedi. GRECE'nin ünlü destekçilerinden Tarchi neo-faşist *Movimento Sociale Italiano*'nun eski üyelerindedir ve son zamanlarda ayrılıkçı *Lega Nord*'a çok yakındır. Arne Næss'in derin ekolojisine de ilgisi olduğunu açıkça belirtmektedir.⁴¹ Neo-nazi olarak bilinen Michael Walker'ın Britanya'nın aşırı sağcı *The Scorpion* dergisi için yaptığı, Robyn Eckersley'in *Environmentalism and Political Theory: Toward an Eco-centric Approach* (*Çevrecilik ve Politik Kuram: Eko-merkezli Yaklaşım Doğru*) eleştirisinde “[D]erin ekoloji ve biyo-bölgecilik kesinlikle çok muhtemel olarak muhafazakar ya da anti-liberal, hatta insancılık-karşıtı ve hatta sanırız ki ırkçı ve yeşil bir görüş açısı uyandırır. Adıyla bile çömezleri farklılıkların korunmasının biyolojik etkilerini düşünmeye davet eden biyo-bölgeciliğin cahilliğinden ve deneyimsizliğinden kaynaklanan tehlikelere yönelik olarak Soldan feci uyarılar eksik değil. Derin ekolojinin kapitalizm karşıtlığı faşizm karşıtlığından daha önemli olacak kadar radikaldir ve dünyayı korumak bu ikisinden de önemlidir hatta aslında her şeyden daha önemlidir.”⁴² Neyse ki Britanya'da ekoloji akımı ile aşırı Sağın ciddi görüşmeler yaptığına ilişkin belirtiler henüz görülmemekte. Ama

³⁷Edward Goldsmith'in mektubu, *Silence* #248 (September 1999). İtaliyler eklemidir. Fransızca'dan benim çevirim. Arne Næss bu safkancı, 'doğalcı' görüşü paylaşıyor görünüyor: Çok genç olan Dalai Lama, kendisine kaçak getirilen kamera ve filmlerle yüceltilmişti...Güçlü bir kültürün beşiğinde yetişmiş böylesine önemli bir kişilik kamera gibi Batıya özgü teknolojik bir şey için birdenbire tepe taklak olduğunda, kültürün varolabilmek için ne kadar şanslı vardır? Dalai Lama'nın hevesi modern endüstriyel teknolojinin şeytani gücünü belki açığa çıkaracaktır.” Arne Næss, *Ökoloji, sanfünm og livsstil* (Oslo: Universitetsforlaget, 5th edition 1976) pp. 111-112. Norveççe'den Eirik Eiglad tarafından çevrilmiştir.

³⁸Alain de Benoist'in Britanya sağcı dergisi *Right Now! A Magazine of Politics, Ideas, and Culture* ile söyleşisi, 1997.

³⁹Heinz-Sieghtfried Strelow, *Junge Freiheit* #47 (1996), Jean Cremet tarafından “Neue Rechte: jetzt generationen-übergreifend”, *AK* 403, 5 June 1997 içinde alıntılanmıştır. UÖD, *Ökologisch-Demokratische Partei* (ÖDP)'den ayrıldı. MEI ÖDP'ye bağlıdır. 26 ve 29 Ocak 2000 tarihli *Süddeutsche Zeitung*'daki Hannes Krill'in raporlarına göre *Die Grünen* ile ÖDP arasındaki ayrılık yakın bir gelecekte giderilebilir. *Die Grünen* eko-faşistlerin etkilerini bir süre için önleyen kendi sol kanadını tasviye etmiştir.

⁴⁰Edward Goldsmith, “Il tao dell'ecologia”, *Diorama Letteraria* #214 (Mayıs 1998).

⁴¹Marco Tarchi, “Cari liberali, adesso è vostro il pensiero unico”, *Liberal* #26 (May 1997). Tarchi ayrıca Amerikan *Telos* dergisine de yazı gönderdi, bkz. “In Saerch of Right and Left”, *Telos* #103 (Spring 1995). De Benoist gibi Tarchi de *Alleanza Nazionale* (eski *Movimento Sociale Italiano*)'ya muhaliftir ancak bu sağcı olmadığı anlamına gelmez. O yalnızca onun Sağdaki rakip bir eğilimindedir.

⁴²Michael Walker, “A Darker Shade of Green”, *The Scorpion* #19. Bu Britanya dergisi GRECE'ye çok yakındır. Michael Walker, aynı zamanda *Nouvelle Droite*'in Almanya kolu olan *Elemente*'nin araştırmacılarındandır.

Michael Walker'ın bu değerlendirmelerine bakılırsa ekoloji hareketi çok uyanık olmalıdır.

Ekoloji Hareketinin Meydan Okuması

Gerçek büyük tehlike, Sağın ekoloji hareketinin ideolojisini ve uygulanışını önemli biçimde etkileyecek olmasıdır. *Nouvelle Droite*, ekoloji hareketindeki insancılık-karşıtı ve Ussallık-karşıtı akımların düşüncelerindeki benzerlikleri kullanma fırsatından oldukça memnundur. Bu konuda Edward Goldsmith'in tam desteğini almaktalar. Ekoloji hareketi bir zamanlar umut veren bir hareketti fakat ne yazık ki bu yeni bir tür politika umudu hiçbir zaman gerçekleştirilmedi. Bunun yerine bir yandan mistizme ve dine, öte yandan da (Fransa'da *Les Verts*, Almanya'da *Die Grünen*, Belçika'da *Agalov* ve *Ecolo*, İtalya'da *I Verdi*'de olduğu gibi) statükonun eleştirisiz bir kabulüne sürüklendi. Mistizmin, dinin ve bilinemezliğin Avrupa ve Kuzey Amerika'da devam eden yükselişi sağ tarafından kendi mesajlarını yaymanın devasa bir olanağı olarak algılandı. Neo-nazi Michael Walker'ın derin ekolojinin kapitalizm karşıtı özüne ilişkin saptamalarına karşın kapitalizmin mistik ekolojiden korkacak bir şeyi yoktur. Çevresel bozulmanın *toplumsal* nedenleri derin ekoloji, biyo-bölgecilik ve ekofeminizm müritlerince 'derin' biçimde mistikleştirilir. Bu tür eğilimlerin toplumda yoksul ve zayıf olanlar aleyhine otoriter önlemlerle sonuçlanması kuvvetle muhtemeldir. Bu tür düşünüşün bir panzehiri olarak Amerikalı toplumsal ekolojistler Janet Biehl ve Peter Staudenmaier şunları yazarlar: "Ekolojik politikanın gericiliğe ve faşizme sapmasını önleyecek olan şey, ekolojik bunalımı toplumsal bir bağlama yerleştiren açık bir toplumsal vurguya sürekli sahip çıkan bir ekoloji hareketidir."⁴³ Ekolojik politika; ırk, etnisite, biyo-bölge, mistizm, ve benzerleri bağlamından ziyade çevresel sorunların temel *toplumsal* nedenleri olan hiyerarşik tahakküm ve sınıf sömürüsüne karşı mücadele bağlamında algılanmalıdır.

Ekoloji, toplumsal kuram ve felsefe ile dolaylanmadıkça, korkunç bir felaketle kolayca sonuçlanabilir. Murray Bookchin'in doğru bir şekilde saptadığı üzere önemli olan tek şey bağlamdır: "Ekolojik olarak düşünmek doğanın alanına girmektir. Bu çok tehlikeli bir adım olabilir. Ciddi politik belirsizlikler doğa felsefesinin kendi içinde devam eder: o da [doğa felsefesinin] devrimi olduğu kadar gericiliği de besleme potansiyelidir.

Çağdaş toplum çok gerici görüşleri besleyen doğa imgeleriyle hala zedelenmeye devam etmektedir. 'Topluluk' ve insanlığın 'doğa ile birliği' hakkındaki buğulu söylemler, Nazizm'in ırk ve 'kan ve toprak' mitleri ile soykırımsal doruğuna ulaşan 'doğacı' milliyetçilik mirası ile kolayca etkileşirler (kaynaşır). *19. yüzyılın Romantik akımı ile William Blake'in mistik anarşizminin Richard Wagner'in mistik milliyetçiliğine varması için yalnızca küçük bir ideolojik kayma yeterlidir.*"⁴⁴ *Toplumsal ekoloji*, ussal, insancıl ve gerçek bir demokratik toplum yaratma amacıyla ekoloji hareketi içinde daha genelde ise toplumda bugünkü insancılık-karşıtı, irrasyonel ve otoriter yönelimlerin tam karşısında yer alır. Zor seçimler yapmak ve bu seçimlere ilişkin eleştirel ve ussal düşünmek zorundayız. Eğer gerici eğilimler karşısındaki savaş kazanılmazsa berbat bir gelecekle yüz yüze geleceğiz.

Çev: Nihat Bekler

⁴³Janet Biehl ve Peter Staudenmaier, "Introduction", *Ecofascism*, pp. 2-3.

⁴⁴Murray Bookchin, *The Philosophy of Social Ecology*, pp. 101-102. İtalikler eklemidir.